FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT GEORGIOS COSMAS

föredraget den 5 juli 1995 *

1. I föreliggande mål har domstolen genom beslut av Sozialgericht Speyer (Tyskland) ombetts att i ett förhandsavgörande klargöra tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (nedan kallad "förordningen") [1] och i synnerhet artikel 6 i denna förordning jämförd med artikel 48.2 och artikel 51 i EG-fördraget.

I — Tvisten

2. Den föreliggande tvisten gäller frågan om bestämmelserna i konventionen om social trygghet av den 10 juli 1950 mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Frankrike [2], som trädde i kraft den 1 januari 1951 [3] (nedan kallad "fransk-tyska konventionen"), kan tillämpas vid beräkningen av invaliditetspension som den förstnämnde sökanden vid den nationella domstolen, Jean-Louis Thévenon, är berättigad till.

3. Jean-Louis Thévenon, född den 23 maj 1950, är fransk medborgare och var anställd i Frankrike från den 1 juli 1964 till den 31 december 1977. Under denna period omfattades han av det franska socialförsäkringssystemet. Sökanden arbetade därefter i Tyskland och omfattades under denna tid av det tyska systemet.

Den 1 juni 1992 ingav Jean-Louis Thévenon en ansökan om beviljande av invaliditetspension till svaranden, Landesversicherungsanstalt Rheinland-Pfalz, Speyer, (försäkringskassan för Rheinland-Pfalz). Genom beslut av den 20 juli 1992 tillmötesgick försäkringskassan denna begäran och beviljade sökanden en tillfällig invaliditetspension från den 20 juli 1992 till den 31 december 1992. I detta beslut fastställdes ett tillfälligt pensionsbelopp, eftersom den ovannämnda försäkringskassan ännu inte kände till den totala försäkringsperiod som sökanden hade fullgjort i Frankrike.

4. Den 4 januari 1993 inlämnade Stadt Speyer — Sozialamt (nedan kallad "Sozialamt"), i egenskap av lokal socialhjälpsinstitution, en begäran om omprövning av ovannämnda beslut i enlighet med artikel 91a i Bundessozialhilfegesetz (förbundslag om socialhjälp). I sin begäran anhöll

* Originalspråk: grekiska.

1 — EGT nr L 149, s. 2, i ändrad och uppdaterad lydelse genom rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT nr L 230, s. 6) och genom senare rättsakter än denna förordning (se EGT nr C 325, 1992, s. 1).

2 — BGBl 1951, andra delen, s. 178.

3 — BGBl 1952, andra delen, s. 437.

Sozialamt om att de försäkringsperioder som Jean-Louis Thévenon hade fullgjort i Frankrike skulle beaktas med tillämpning av den fransk-tyska konventionen. Svaranden avslog denna begäran på den grunden att pensionen skulle beräknas i överensstämmelse med den förordning som har ersatt den fransk-tyska konventionen om social trygghet, vilken således inte längre var tillämplig i det föreliggande fallet. Den 18 mars 1993 utbetalade slutligen svaranden, med tillämpning av förordningen, en månatlig invaliditetspension om 723: 28 DM från den 1 maj 1993, med hänsyn tagen till de försäkringsperioder som hade fullgjorts i Frankrike.

5. Jean-Louis Thévenon anförde klagomål mot detta beslut avseende det sätt pensionen hade beräknats på. Detta klagomål avslogs genom beslut av den 13 maj 1993. Såväl Jean-Louis Thévenon som Sozialamt förde inom utsatta frister talan mot ovannämnda avslagsbeslut vid Sozialgericht Speyer som beslutade förena målen.

6. Under förfarandet vid den hänskjutande domstolen gjorde sökandena gällande att de försäkringsperioder som fullgjorts av Jean-Louis Thévenon i Frankrike skulle beaktas vid beräkningen av invaliditetspensionen med tillämpning av den ovannämnda fransk-tyska konventionen. Enligt artikel 1 i denna konvention omfattas tyska och franska löntagare och härmed likställda personer av respektive lagstiftning om social trygghet tillämplig i Frankrike eller Tyskland och kan utnyttja denna på samma villkor som medborgare i respektive land. I artikel 9.3 föreskrivs att utbetalningar av invaliditetsförsäkring skall göras i enlighet med bestämmelserna i den lagstiftning som var tillämplig på den berörde vid det tillfälle då sjukdomen först konstaterades av läkare eller vid det datum olyckan inträffade och bäras av det behöriga försäkringsorganet i enlighet med lydelsen av denna lagstiftning. Detta försäkringsorgan skall vid beräkningen av pensionsbeloppet beakta de försäkringsperioder som fullgjorts i den andra konventionsstaten.

I samma artikel föreskrivs i första stycket att för franska eller tyska löntagare och härmed likställda personer, som successivt eller alternativt tillhört en eller flera invaliditetsförsäkringssystem i de två konventionsstaterna, skall de intjänade försäkringsperioderna sammanläggas.

7. Såsom framgår av dessa bestämmelser, tillämpas i den fransk-tyska konventionen inte den prorata-princip som föreskrivs i förordningen när det gäller invaliditetspension. Enligt konventionen skall invaliditetspension inte bäras av bägge staters försäkringsorgan gemensamt, utan endast av försäkringsorganet i den stat där den försäkrade var ansluten vid det tillfälle då försäkringsfallet inträffade. Av denna anledning skall de försäkringsperioder som fullgjorts i den andra konventionsstaten beaktas vid beräkningen av pensionsbeloppet.

Enligt artikel 36 är den fransk-tyska konventionen överenskommen att gälla i ett år från och med dagen för dess ikraftträdande och såvida den inte sägs upp förnyas den underförstått år från år. En sådan uppsägning skall ha delgivits tre månader innan giltighetstiden går ut. Såsom framgår av beslutet om hänskjutande samt av det yttrande som har inkommit till domstolen från den tyska regeringen, har den sistnämnda inte sagt upp den fransk-tyska konventionen vid denna tidpunkt och konventionen är följaktligen fortfarande gällande i enlighet med dess artikel 36.

8. Sökandena har gjort gällande att det beräkningssätt som föreskrivs i den fransk-tyska konventionen skall tillämpas i det föreliggande fallet, eftersom denna lösning är mer förmånlig än den som fastställts genom artikel 46.2 i förordningen. Enligt sökandenas uppfattning skall arbetstagare som utövar rätten till fri rörlighet inte gå miste om förmåner som de tillförsäkras genom bestämmelser i konventioner om social trygghet som är införlivade i nationell rätt, om dessa bestämmelser är mer förmånliga än gemenskapsbestämmelserna. Till stöd för detta argument har sökandena åberopat domstolens dom i målet Rönfeldt [4].

9. Svaranden har hävdat att enligt artikel 6 i förordningen har de konventioner om social trygghet som enbart har ingåtts mellan två eller flera medlemsstater ersatts av denna förordning. Enligt svaranden kan dessa konventioner vid vilket tillfälle som helst omförhandlas mellan de avtalande staterna och den ovannämnda artikel 6 skall ses som resultatet av en sådan omförhandling. Svaranden har vidare gjort gällande att domen i målet Rönfeldt rör helt andra faktiska omständigheter och att den lösningen inte kan tillämpas i det föreliggande fallet. Svaranden har särskilt gjort gällande att i målet Rönfeldt kunde rättighetsinnehavaren inte ens åberopa rättigheter som hänförde sig till försäkringsperioder som fullgjorts i utlandet, på grund av de olika åldersgränserna i de två avtalande staterna. Situationen är, enligt svaranden, emellertid annorlunda i Jean-Louis Thévenons fall. Denne kan, i den mån han uppfyller de administrativa och medicinska villkoren, redan nu erhålla ersättning från den franska försäkringsinstitutionen. Enligt svarandens uppfattning utgör inte den fransk-tyska konventionen "lagstiftning" i den mening som avses i artikel 1 j i förordningen och det kan därför inte hävdas att den försäkrade går miste om sociala rättigheter som framgår av nationell rätt på grund av att han utövat rätten till fri rörlighet. För att avgöra om den försäkrade går miste om sina sociala rättigheter eller inte är det enligt svaranden nödvändigt att jämföra den försäkrade med en person som fullgjort hela sin "försäkringskarriär" i en enda medlemsstat. I ett sådant fall skulle den försäkrade enligt svaranden inte kunna göra anspråk på förmåner enligt en bilateral konvention, eftersom han endast varit anställd i en stat.

Svaranden har slutligen åberopat artikel 30.3 i Wienkonventionen om traktaträtten av den

4 — Dom av den 7 februari 1991 (C-227/89, Rec. s. I-323).

23 maj 1969, i vilken föreskrivs att när parterna i en tidigare traktat även är parter i en senare traktat, utan att den tidigare traktaten upphört att gälla, är denna sistnämnda traktat inte tillämplig annat än i den mån dess bestämmelser är förenliga med dem i den senare traktaten.

10. Den hänskjutande domstolen har först och främst medgivit att förordningen är tillämplig på sökanden, vad gäller såväl tillämpningsområdet avseende person som tillämpningsområdet i sak. Den nationella domstolen har för övrigt i sitt beslut om hänskjutande gjort gällande att talan skall bifallas, för det fall artikel 46.2 i förordningen inte kan tillämpas och för det fall den invaliditetspension som beviljats sökanden skall beräknas enligt bestämmelserna i den omtvistade fransk-tyska konventionen. I beslutet om hänskjutande konstateras vidare att Jean-Louis Thévenon för närvarande inte uppbär någon pension från den franska försäkringskassan och att för det fall den fransk-tyska konventionen skulle vara tillämplig, skulle svaranden vara skyldig att utbetala en betydligt högre pension än den som sökanden uppbär för närvarande och som enligt svarandens beräkningar skulle uppgå till 1 548,23 DM. Å andra sidan anges i beslutet om hänskjutande att talan skall ogillas för det fall gemenskapsbestämmelserna anses tillämpliga och då särskilt artikel 46.2 i förordningen.

Mot denna bakgrund har den hänskjutande domstolen ansett det nödvändigt att med stöd av artikel 177 i EG-fördraget begära att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande.

II — Tolkningsfrågan

11. I sitt beslut om hänskjutande har Sozialgericht Speyer (sjätte avdelningen) begärt att domstolen skall meddela förhandsavgörande avseende följande fråga [5]:

"Utgör artikel 48.2 och artikel 51 i EG-fördraget hinder för att förordning (EEG) nr 1408/71 som enligt artikel 6 i förordningen, både vad gäller de personer och de sakområden som den behandlar, ersätter bestämmelserna i alla konventioner om social trygghet mellan två medlemsstater inbördes — här den fransk-tyska konventionen om social trygghet av den 10 juli 1950 —, tillämpas vid beräkningen av förmånsbeloppet (artikel 46.2 i förordning (EEG) nr 1408/71) för det fall den försäkrade till tidpunkten för ikraftträdandet av förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 endast har fullgjort försäkringsperioder i en av konventionsstaterna och att tillämpningen av den ej uppsagda bilaterala konventionen om social trygghet visar sig vara mer förmånlig för den försäkrade?"

Denna tolkningsfråga gäller om bestämmelserna i gemenskapsförordningen, i de fall som de försäkrade har fullgjort försäkrings-

5 — EGT nr C 43, 1994, s. 6.

perioder i två medlemsstater som före förordningens ikraftträdande slutit en konvention om social trygghet som ännu inte sagts upp, har företräde framför denna bilaterala konvention, även när bestämmelserna i konventionen är mer fördelaktiga.

13. Inom ramen för denna samordning finns i avdelning I av förordningen bestämmelser genom vilka förhållandet mellan förordningen och internationella konventioner som slutits av medlemsstaterna regleras. I artikel 6 i förordningen med rubriken "Konventioner om social trygghet som ersätts av denna förordning" föreskrivs följande:

III — Tillämplig lagstiftning och rättspraxis

12. Den ovan ställda tolkningsfrågan gäller huvudsakligen om det är förenligt med artiklarna 48.2 och 51 i fördraget att berörda personer går miste om sociala förmåner som de har rätt till enligt de konventioner som har slutits mellan medlemsstater, genom att dessa konventioner inte är tillämpliga enligt artikel 6 i förordningen.

"Om något annat inte följer av bestämmelserna i artikel 7, 8 och 46.4, skall denna förordning, både vad gäller de personer och de sakområden som den behandlar, ersätta bestämmelserna i alla konventioner om social trygghet mellan

Såsom är känt har förordningen antagits av rådet med tillämpning av artikel 51 i fördraget och avser att samordna de olika nationella systemen för social trygghet. Förordningens syfte är att skapa möjligheter för fri rörlighet för arbetstagare genom att införa ett system enligt vilket det säkerställs att medborgare i medlemsstaterna som förflyttar sig inom gemenskapen dels behandlas lika enligt de olika nationella lagstiftningarna, dels får del av sociala trygghetsförmåner oavsett var de är anställda eller bosatta [6].

a) två eller flera medlemsstater inbördes, eller

b) minst två medlemsstater och en eller flera andra stater i den mån behandlingen av frågor enligt konventionen inte skall ske under medverkan av en institution i någon av de sistnämnda staterna."

6 — Se femte övervägandet i förordningen.

14. I artikel 7 med rubriken "Internationella bestämmelser som inte påverkas av denna förordning" föreskrivs:

"1. Denna förordning skall inte påverka skyldigheter som följer av

a) konventioner som har antagits av Internationella arbetskonferensen och som har trätt i kraft efter ratificering av en eller flera medlemsstater,

b) de europeiska interimsöverenskommelser om social trygghet som har slutits mellan Europarådets medlemsstater den 11 december 1953.

2. Utan hinder av bestämmelserna i artikel 6 skall följande fortfarande gälla:

a) Bestämmelserna i överenskommelsen den 27 juli 1950 om Rhenskepparnas sociala trygghet, som har reviderats den 13 februari 1961.

b) Bestämmelserna i den europeiska konventionen den 9 juli 1956 om social trygghet för anställda inom internationell transport.

c) Bestämmelserna i de konventioner om social trygghet som anges i bilaga III."

Vidare föreskrivs i artikel 8.1 i förordningen om slutande av konventioner mellan medlemsstater att "två eller flera medlemsstater kan vid behov sluta konventioner med varandra som bygger på denna förordnings principer och anda".

15. Det framgår av de ovannämnda bestämmelsernas lydelse att förordningen, utom i de fall som anges i artiklarna 7, 8 och 46.4, ersätter alla konventioner om social trygghet som slutits mellan två eller flera medlemsstater. Denna tolkning har för övrigt godtagits av domstolen i domen i målet Walder [7], i vilken domstolen uttalade att principen om att förordningen ersätter bestämmelser i konventioner om social trygghet som slutits mellan medlemsstater är tvingande och att andra undantag inte är tillåtna utom i de fall som uttryckligen angetts i förordningen. Domstolen underströk vidare att "den omständigheten att konventionerna om social trygghet som har slutits mellan medlemsstaterna innehåller ... mer förmånliga bestämmelser än de

7 — Dom av den 7 juni 1973 (82/72, Rec. s. 599).

som framgår av denna förordning är inte ... tillräckligt för att motivera ett undantag från nämnda princip i den mån som konventionerna inte uttryckligen har bibehållits genom förordningen" [8].

16. Följaktligen ersätter förordningen alla tidigare konventioner som slutits mellan medlemsstaterna, utan att det är nödvändigt att pröva om tillämpningen av konventionernas bestämmelser är mer eller mindre förmånliga för migrerande arbetstagare jämfört med bestämmelserna i förordningen. Oavsett artikel 6 är de internationella konventioner som nämns i artikel 7.2 samt i bilaga III emellertid fortfarande gällande och i princip fortfarande tillämpliga, även om de innehåller bestämmelser som inte är förenliga med bestämmelserna i förordningen.

17. Domstolen övergav delvis denna tolkning i domen i målet Rönfeldt [9]. Med hänsyn till betydelsen av denna rättspraxis för svaret på den föreliggande tolkningsfrågan, är det nödvändigt att i korthet redogöra för innehållet i denna tvist. Rönfeldt, som var tysk medborgare, betalade in avgifter till den tyska ålderdomsförsäkringen från år 1941 till år 1957. Han arbetade därefter i Danmark fram till år 1971 och betalade under denna period avgifter till det danska socialförsäkringssystemet. Därefter återvände han till Tyskland, där han kom att omfattas av det tyska socialförsäkringssystemet. Strax innan Rönfeldt uppnådde 63 år ansökte Rönfeldt om att få gå i förtidspension enligt tysk lagstiftning. Denna ansökan avslogs emellertid, eftersom de försäkringsperioder som hade fullgjorts av Rönfeldt i Danmark, enligt den behöriga tyska försäkringsinstitutionen, endast kunde beaktas för väntetiden och som pensionsgrundande, men inte för beräkningen av det ålderspensionsbelopp som han hade rätt till i Tyskland innan han uppnått den allmänna och lagstadgade åldersgräns som föreskrivs i dansk lagstiftning. Som anges i domen är pensionsåldern i Danmark 67 år medan den i Tyskland är 65 år med en möjlighet till förtidspension från 63 års ålder. Den tyska försäkringsinstitutionen vägrade vid detta tillfälle att tillämpa den konvention som hade slutits mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Konungariket Danmark den 14 augusti 1953, med den motiveringen att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna om social trygghet hade ersatt konventionen i fråga.

18. I enlighet med den tysk-danska konventionen kan tyska medborgare som har arbetat i Danmark och fullgjort försäkringsperioder i Tyskland begära att de perioder på upp till 15 år som fullgjorts i Danmark skall beaktas vid beräkningen av den tyska ålderspensionen. Enligt förordningen skall de försäkringsperioder som fullgjorts i olika medlemsstater endast sammanläggas i syfte att ge rätt till pension. Till skillnad från det

8 — Ovannämnda dom i målet Walder, punkt 7.

9 — Se fotnot 4 ovan.

som föreskrevs i den ovannämnda tysk-danska konventionen beaktas inte de försäkringsperioder som fullgjorts i en eller flera medlemsstater vid beräkningen av pensionsbeloppet, eftersom detta beräknas i förhållande till de avgiftsperioder som fullgjorts i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat i vilken ansökan om pension har inlämnats. Härmed skulle den berörde således gå miste om de sociala förmåner som han har rätt till enligt den konvention som har slutits av de ifrågavarande medlemsstaterna.

19. I likhet med det fall som skall prövas här gällde frågan om artikel 6 i förordningen är förenlig med artiklarna 48.2 och 51 i fördraget, eftersom berörda arbetstagare går miste om sociala trygghetsförmåner som framgår därav.

Domstolen har i den ovan nämnda domen i målet Rönfeldt fastslagit att "artiklarna 48.2 och 51 i fördraget skall tolkas på så sätt att de utgör hinder för att berörda arbetstagare går miste om sociala trygghetsförmåner till följd av att gällande konventioner, som slutits mellan två eller flera medlemsstater och som införlivats i nationell rätt, inte kan tillämpas sedan rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen har trätt i kraft".

20. Domstolen kom fram till denna tolkning genom följande resonemang.

Först och främst har domstolen hänvisat till domen i målet Walder och understrukit att domstolen i denna dom fastslog att det av artiklarna 6 och 7 i förordningen "framgick klart att förordningen med bindande verkan ersätter bestämmelserna i konventioner som slutits mellan medlemsstater och att inget undantag är tillåtet förutom i de fall som uttryckligen anges i förordningen" [10].

21. Domstolen har vidare prövat frågan om denna ersättningsbestämmelse är förenlig med principen om den fria rörligheten som anges i artikel 48—51 i fördraget när den leder till en minskning av arbetstagares rättigheter. För att besvara denna fråga har domstolen åberopat syftet med artikel 51 i fördraget, vilket är att säkerställa en så fullständig tillämpning som möjligt av den grundläggande gemenskapsprincipen om fri rörlighet för migrerande arbetstagare samt understrukit att bestämmelserna i förordningen skall tolkas mot bakgrund av syftet med denna artikel — i enlighet med vilket dessa bestämmelser har antagits. Domstolen har i detta avseende erinrat om att enligt artikeln i fråga är "rådet skyldigt att inom den sociala trygghetens område vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare, genom att tillförsäkra att alla perioder som beaktas i de olika nationella lagstiftningarna läggs samman för

10 — Dom i målet Rönfeldt, punkt 22.

förvärvande och bibehållande av rätten till förmåner och för beräkningen av dessas storlek" [11]. Domstolen har även erinrat om den rättspraxis som framgår av domen i målet Petroni [12], enligt vilken syftet med artikel 48—51 i fördraget "inte kan uppnås om arbetstagarna, som en följd av att de utövat rätten till fri rörlighet, går miste om sociala trygghetsförmåner som de tillförsäkras genom lagstiftningen i en medlemsstat" [13]. Domstolen har för övrigt hänvisat till domen i målet Gravina m. fl. [14], i vilken domstolen avgjorde att tillämpning av gemenskapsbestämmelser inte skall medföra en försämring av de förmåner som tillförsäkras genom lagstiftningen i en medlemsstat.

22. Domstolen har även utsträckt denna rättspraxis till internationella konventioner mellan medlemsstaterna, genom att i domen i målet Rönfeldt fastslå att "med förmåner som framgår av lagstiftningen i en medlemsstat avses såväl de förmåner som föreskrivs endast i nationell lagstiftning och som utarbetats av den nationella lagstiftaren, som de förmåner som framgår av bestämmelser i internationella konventioner om social trygghet som är gällande mellan två eller flera medlemsstater och som är införlivade i deras nationella rätt och vilka för den berörde arbetstagaren medför en förmånligare situation än den som framgår av gemenskapsbestämmelserna" [15].

23. Domstolen har således dragit slutsatsen att artiklarna 48.2 och 51 i fördraget utgör hinder för att arbetstagare går miste om sociala trygghetsförmåner till följd av att konventioner som slutits tidigare mellan två eller flera medlemsstater och som införlivats i deras nationella rätt inte kan tillämpas genom att förordningen träder i kraft.

24. Det har särskilt understrukits i domen i målet Rönfeldt att en annan tolkning, som skulle utesluta tillämpningen av konventionsbestämmelser som ger bättre förmåner än de som framgår av gemenskapsbestämmelserna, "skulle medföra en betydande inskränkning av målet med artikel 51, mot bakgrund av att en arbetstagare som utövar sin rätt till fri rörlighet då skulle hamna i en situation som vore mindre förmånlig än den han skulle ha befunnit sig i om han inte hade utövat denna rätt" [16].

I fråga om konventioner om social trygghet som endast har slutits mellan medlemsstater tillämpar domstolen således den rättspraxis som följer av den ovannämnda domen i målet Petroni. Domen i målet Rönfeldt innehåller för övrigt, som jag redan har understrukit, en uttrycklig hänvisning till denna rättspraxis.

11 — Dom i målet Rönfeldt, punkt 25.

12 — Dom av den 21 oktober 1975 (24/75, Rec. s. 1149). Se även dom av den 25 februari 1986, De Jong (254/84, Rec. s. 671, punkt 15) och dom av den 14 december 1989, Dammer (168/88, Rec. s. 4553, punkt 21).

13 — Dom i målet Rönfeldt, punkt 26.

14 — Dom av den 9 juli 1980 (807/79, Rec. s. 2205, punkt 7).

15 — Dom i målet Rönfeldt, punkt 27.

16 — Dom i målet Rönfeldt, punkt 28.

25. I domen i målet Petroni bedömde domstolen att "en begränsning av sammanläggningen av förmåner är oförenlig med artikel 51 om den skulle medföra en försämring av de rättigheter som berörda personer redan har i en medlemsstat genom att endast nationell lagstiftning tillämpas" [17]. Således har artikel 46.3 i förordningen bedömts vara oförenlig med artikel 51 i fördraget, i den mån sammanläggningen av två förmåner som erhållits i olika medlemsstater begränsas genom att det förmånsbelopp som den berörde erhållit i enlighet med lagstiftningen i en av dessa stater minskas.

I denna dom fastslog domstolen i detta avseende att "förordningarna avseende social trygghet för migrerande arbetstagare har som grund, ram och gräns artikel 48 — 51 i fördraget" och att syftet med dessa artiklar "inte kan uppnås om arbetstagarna, genom att utöva rätten till fri rörlighet, går miste om sociala trygghetsförmåner som de i vart fall tillförsäkras genom lagstiftningen i en medlemsstat" [18].

26. Det underströks i samma dom att det föreskrivs i artikel 51 i fördraget, att den arbetstagare som successivt har omfattats av lagstiftningen i två eller flera medlemsstater, har rätt till sammanläggning av försäkringsperioder som fullgjorts i var och en av dessa stater. Denna sammanläggning föreskrivs om den berörde enligt den nationella lagstiftningen — på grund av att ett otillräckligt antal perioder har fullgjorts enligt denna lagstiftning — inte förvärvar rätt till förmåner eller endast erhåller en förmån som är mindre än den maximala. Men, underströk domstolen, det system för sammanläggning och proportionell beräkning som föreskrivs i förordningen (artikel 46) som grundas på artikel 51, kan inte tillämpas om dess "verkan är att försämra de förmåner som den berörde kan göra anspråk på med stöd av lagstiftningen i en enda medlemsstat" [19].

27. Denna dom har även bekräftats av senare rättspraxis. Domarna i målen Rossi [20], Gravina m. fl. [21] samt Laterza [22] är kännetecknande exempel på detta. I dessa domar har domstolen fastslagit att gemenskapsbestämmelser inte får tillämpas, annat än i uttryckliga undantagsfall som är förenliga med fördragets syften, på så sätt att en migrerande arbetstagare går miste om en del av de förmåner som framgår av en medlemsstats lagstiftning eller som medför en försämring av de förmåner han har rätt till enligt denna lagstiftning. Domstolen har grundat denna tolkning på det förhållandet att det genom förordningarna om social trygghet för migrerande arbetstagare inte har organiserats ett gemensamt system för social trygghet, utan att olika system kvarstår som ger upphov till olika anspråk mot olika institutioner, mot vilka förmånstagaren har direkta rättigheter, antingen med stöd av nationell rätt eller med nationell rätt om nödvändigt kompletterad med gemenskapsrätten.

17 — Punkt 21 i domen.

18 — Punkterna 11 och 13 i domen i målet Petroni. Se, för övrigt, även de tidigare domarna av den 15 juli 1964, van der Veen (100/63, Rec. s. 1105) och av den 10 december 1969, Duffy (34/69, Rec. s. 597).

19 — Dom i målet Petroni, punkt 16.

20 — Dom av den 6 mars 1979 (100/78, Rec. s. 831).

21 — Nämnd ovan i fotnot 4.

22 — Dom av den 12 juni 1980 (733/79, Rec. s. 1915).

28. Denna tolkning har föranlett domstolen att fastslå att den behöriga försäkringsinstitutionen, när den tillämpar förordningen, skall göra en jämförelse mellan de förmåner som skall utges enligt nationell rätt, inklusive anti-kumulationsbestämmelserna, och de som skall utges enligt gemenskapsrätten, och låta den migrerande arbetstagaren erhålla den förmån som ger den högsta ersättningen [23]. Om det således visar sig att tillämpningen av enbart lagstiftningen i medlemsstaten i fråga är mindre förmånlig för arbetstagaren än gemenskapsbestämmelserna och då särskilt artikel 46 i förordningen, är det bestämmelserna i denna förordning som skall tillämpas. Om, å andra sidan, den aktuella medlemsstatens lagstiftning visar sig mer förmånlig, är det således de nationella bestämmelserna som skall tillämpas.

29. Domstolen har tillämpat samma lösning i målet Sinatra [24]. I detta mål skulle domstolen avgöra frågan om det enligt artikel 51 i förordningen förelåg en skyldighet att göra en ny beräkning av förmånerna i enlighet med artikel 46 i samma förordning när en förändring i den socialförsäkrades situation medfört en minskning av de förmåner som utgår till denne. I denna dom fastslog domstolen att systemet med sammanläggning och proportionell beräkning som föreskrivs i artikel 46 i förordningen "kan inte ... tillämpas om det får till verkan att den berörde får sämre förmåner än dem som han kan göra anspråk på med stöd av lagstiftningen i en medlemsstat, på grundval av endast de försäkringsperioder som fullgjorts i enlighet med denna lagstiftning. När, emellertid, den nationella lagstiftningen visar sig vara mindre förmånlig än systemet med sammanläggning och proportionell beräkning, skall det sistnämnda i enlighet med artikel 46 i förordning nr 1408/71 tillämpas" [25].

30. Den analys av rättspraxis som gjorts ovan visar tydligt att det enligt domstolens uppfattning följer av syftet med artiklarna 48 och 51 i fördraget att bestämmelserna i förordningen skall tolkas på så sätt att i valet mellan gemenskapsbestämmelser och nationella bestämmelser, skall de bestämmelser tillämpas som ger det bästa resultatet för den migrerande arbetstagaren. För övrigt, som domstolen har konstaterat, inspireras bestämmelserna om samordning av nationell lagstiftning i förordningen av "den grundläggande princip som uttrycks i sjunde och åttonde övervägandet, enligt vilken nämnda bestämmelser måste garantera arbetstagare som förflyttar sig inom gemenskapen de förmåner de förvärvat i de enskilda medlemsstaterna till 'högst det största' av dessa förmånsbelopp" [26].

31. Det kan konstateras att samma uppfattning i huvudsak framgår av tidigare rättspraxis från tiden innan förordningen trädde

23 — Se dom av den 11 juni 1992, Di Crescenzo och Casagrande (C-90/91 och C-91/91, Rec. s. I-3851, punkt 17) och dom av den 18 februari 1992, Di Prinzio (C-5/91, Rec. s. I-897, punkt 17).

24 — Dom av den 2 februari 1982 (7/81, Rec. s. 137).

25 — Dom i målet Sinatra, punkterna 6 och 7.

26 — Dom i målet Laterza, punkt 8. Se även punkt 7 i dom i målet Gravina m. fl.

i kraft vad gäller tolkningen av bestämmelserna i förordning nr 3 om social trygghet för migrerande arbetstagare [27], som har ersatts av den nu gällande förordningen. Generaladvokat Roemer konstaterade och underströk även i sitt förslag till avgörande i målet Duffy att "i rättspraxis återkommer ständigt en idé som domstolen lägger särskild vikt vid när den skall tillämpa förordning nr 3 ... tillämpningen av förordning nr 3 får inte medföra att rättigheter försämras eller förloras eller att försäkringsperioder som fullgjorts i en stat inte får pensionsgrundande verkan" [28].

32. Domstolen har även följt denna tolkning i domen i målet Rönfeldt och därvid likställt nationella bestämmelser med bestämmelser som införts genom internationella konventioner som slutits mellan medlemsstaterna. I domen i fråga inbegreps således i de förmåner som beviljats med stöd av lagstiftningen i en medlemsstat såväl de förmåner som föreskrivits i nationell rätt som de förmåner som följer av bestämmelser i internationella konventioner om social trygghet som är gällande mellan två eller flera medlemsstater och införlivats i deras nationella rättsordning [29].

33. Domstolen har för övrigt redan i den ovan nämnda domen i målet Duffy tillåtit att internationella konventioner likställs med nationell lagstiftning. I likhet med domen i målet Rönfeldt fastställde domstolen även i domen i målet Duffy att en försämring av en arbetstagares rättigheter, som inte kompenseras genom förmåner som föreskrivs i förordningarna, faller utanför syftet med och ramen för artiklarna 48 och 51 i fördraget och att "liknande inskränkningar kan inte godtas, eftersom de får till verkan att arbetstagaren placeras i en situation som är mindre förmånlig än den som i avsaknad av förordningar skulle framgå av en tillämpning av nationell rätt eller av särskilda konventioner som slutits mellan medlemsstaterna" [30]. Detta likställande är för övrigt även förenligt med domstolens rättspraxis avseende artikel 1 j i förordningen, i vilken begreppet "lagstiftning" ges en vid betydelse [31]. I vart fall kan det noteras att i enlighet med senare rättspraxis från domstolen inräknas inte konventioner om social trygghet som slutits mellan en medlemsstat och tredje land i nationell lagstiftning [32].

IV — Svaret på tolkningsfrågan

34. Den hänskjutande domstolen har begärt att domstolen ännu en gång skall uttala sig

27 — EGT nr 30, 1958, s. 561.

28 — Förslag till avgörande i ovannämnda målet Duffy (fotnot 18), s. 231. Se även, bland annat, ovannämnda dom i målet van der Veen, dom av den 30 november 1967, Goffart (22/67, Rec. s. 413), samt dom av den 5 juli 1967, de Moor (2/67, Rec. s. 255) och Colditz (9/67, Rec. s. 297).

29 — Punkt 27 i dom i målet Rönfeldt. I detta avseende kan påpekas att konventioner om social trygghet mellan stater inte anges i den definition som framgår av artikel 1 j i förordningen. Enligt denna bestämmelse avser begreppet "lagstiftning: i förhållande till varje med-lemsstat, nuva-rande eller kommande lagar och andra författningar om de grenar av och system för social trygghet som täcks av artikel 4.1 och 4.2".

30 — Se dom i målet Duffy, punkterna 7, 8 och 9.

31 — Se dom av den 31 mars 1977, Bozzone (87/76, Rec. s. 687), enligt vilken definitionen i fråga omfattar alla typer av lagar och författningar som antagits av medlemsstaterna och med vilken avses samtliga nationella åtgärder som är tillämpliga på det området (punkt 10 i domen). Se även dom av den 23 oktober 1986, van Roosmalen (300/84, Rec. s. 3097), och dom av den 9 juli 1987, Laborero och Sabato (82/86 och 103/86, Rec. s. 3401).

32 — Se dom av den 2 augusti 1993, Grana-Novoa (C-23/92, Rec. s. I-4505).

om det förhållande som råder mellan bestämmelserna i förordningen och bestämmelserna i internationella konventioner som slutits mellan två eller flera medlemsstater innan förordningen trädde i kraft. Det står klart att en bokstavstolkning av artikel 6 i förordningen jämförd med artiklarna 7 och 8 leder till den slutsatsen att bestämmelserna i förordningen har ersatt dem i den fransktyska konventionen. Domstolen gjorde för övrigt också denna tolkning i domen i målet Walder som jag nämnt ovan.

35. En sådan tolkning kan emellertid endast godtas i den mån som den överensstämmer med syftet med artiklarna 48 och 51 i fördraget. Bestämmelsen i artikel 6 grundar sig i likhet med alla övriga bestämmelser i förordningen på de ramar och gränser som framgår av de ovan nämnda artiklarna i fördraget. Med hänsyn till de principer som följer av fast rättspraxis som jag har redogjort för ovan, enligt vilka syftet med artikel 48—51 medför att de bestämmelser som är mest fördelaktiga för arbetstagaren skall tillämpas, i avsikt att säkerställa att den fria rörligheten kan utövas så fullständigt som möjligt — vilket är en av gemenskapens grundläggande principer — kan det inte accepteras att bestämmelserna i förordningen automatiskt ersätts med bestämmelserna i den fransktyska konventionen, annat än i den mån som dessa sistnämnda bestämmelser inte är mer fördelaktiga än de i gemenskapsförordningen. Följaktligen och med reservation för att det inte åligger domstolen utan den nationella domstolen att bedöma om en bestämmelse i en bilateral konvention, såsom den omtvistade bestämmelsen, är mer fördelaktig än gemenskapsförordningen, drar jag den slutsatsen att den berörde arbetstagaren, trots bestämmelsen i artikel 6 i förordningen, kan åberopa bestämmelser i konventionen som slutits mellan medlemsstater när den ger förmånligare rättigheter än vad förordningen gör.

36. Under förfarandet vid domstolen har samtliga regeringar som inkommit med yttranden i likhet med rådet och kommissionen intagit motsatt ståndpunkt. Tysklands och Förenade konungarikets regering har föreslagit domstolen att ompröva den rättspraxis som följer av målet Rönfeldt, medan övriga intervenienter anser att fallet Thévenon är annorlunda än fallet Rönfeldt och att den lösning som domstolen kom fram till i det sistnämnda fallet således inte kan utsträckas till att även omfatta fall liknande sökandens.

37. Ett grundläggande argument som har åberopats av samtliga intervenienter är att den tolkning enligt vilken det är tillåtet att tillämpa de fördelaktigare bestämmelserna i konventionerna om social trygghet som slutits mellan medlemsstater, utgör ett brott mot det enhetliga i det samordningssystem som införts genom förordningen och förstör dess effektivitet. Beroende på fallet är tillämpningen av bestämmelserna i förordningen beroende av frågan om tidigare konventioner är mer fördelaktiga för migrerande arbetstagare. En sådan lösning skulle även medföra, förutom betydande praktiska

svårigheter såsom administrativa komplikationer, en brist på tydlighet samt förseningar i utbetalningarna av förmånerna.

38. Det kan anmärkas avseende detta argument att ett gemensamt system för social trygghet inte införs genom förordningen, utan olika system kvarstår, som ger upphov till olika anspråk med hänsyn till olika behöriga institutioner gentemot vilka förmånstagaren har direkta rättigheter i enlighet med antingen nationell rätt eller nationell rätt om nödvändigt kompletterad med gemenskapsrätten. De nationella sociala trygghetssystemen lämnas således i huvudsak orörda av förordningen. På grundval av detta har genom den rättspraxis som följer av målet Petroni — som genom domen i målet Rönfeldt även kommit att omfatta internationella konventioner — dragits den slutsatsen att samordningen inom gemenskapen, som syftar till att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare, inte kan tillämpas till nackdel för arbetstagare, om den får till verkan att de rättigheter som framgår av mer fördelaktiga bestämmelser i nationell rätt försämras genom denna tillämpning. Således är de behöriga försäkringsinstitutionerna skyldiga att jämföra de förmåner som beviljas med stöd av nationell rätt med dem som framgår av en tillämpning av gemenskapsrätten. I den mån som bestämmelserna i mellanstatliga konventioner om social trygghet är införlivade i konventionsstaternas nationella lagstiftning, är det logiskt att denna jämförelse även omfattar bestämmelser som föreskrivs i sådana konventioner. Tidigare försvarade generaladvokat Warner i sitt förslag till avgörande i målet Giuliani [33] att den rättspraxis som följer av målet Petroni skulle tillämpas på konventioner som slutits mellan medlemsstater och underströk att "det saknar betydelse om de fördelar som en arbetstagare går miste om genom rådets lagstiftning härrör endast från nationell lagstiftning eller från en internationell konvention som införlivats i nationell lagstiftning och jag vill även tillägga att det saknar betydelse om detta införlivande skett genom en nationell lag eller helt enkelt genom att författningen i medlemsstaten i fråga är 'monistisk'".

39. Det ovannämnda argumentet förlorar för övrigt tyngd genom den omständigheten att det enligt förordningen parallellt tillåts existera bestämmelser som framgår av konventioner som slutits mellan medlemsstaterna. Det kan erinras om att det i artikel 8 ges en möjlighet för medlemsstaterna att sluta konventioner eller överenskommelser som bygger på denna förordnings principer och anda [34]. Förmånliga bestämmelser i konventioner som slutits innan förordningen trädde i kraft kan därför fortsätta att tillämpas till arbetstagarnas fördel om de medlemsstater som är parter i konventionen i fråga hade låtit de ifrågavarande bestämmelserna omfattas av ett nytt fördrag som slutits efter det att förordningen trädde i kraft.

Det finns vidare ett stort antal bestämmelser i förordningen genom vilka medlemsstaterna på vissa bestämda områden tillåts göra undantag från gemenskapsbestämmelserna

33 — Förslag till avgörande av den 20 september 1977, publicerad i samband med målet Manzoni (dom av den 13 oktober 1977, 112/76, Rec. s. 1647).

34 — Detta är exempelvis fallet med överenskommelsen av den 20 juli 1987 som träffades mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Storhertigdömet Luxemburg.

med stöd av överenskommelser som träffats dem emellan. Exempelvis kan särskilt nämnas artikel 17 i förordningen, enligt vilken medlemsstaterna tillåts att föreskriva undantag från bestämmelserna i artikel 13—16 i förordningen om bestämmande av tillämplig lagstiftning till förmån för vissa grupper av anställda.

40. Under förfarandet vid domstolen har det gjorts gällande att den tolkning som gjordes i domen i målet Rönfeldt inte är tillämplig i det föreliggande fallet, eftersom omständigheterna är annorlunda. Samtliga intervenienter har understrukit att arbetstagaren i domen i målet Rönfeldt var försäkrad i Danmark när denna stat ännu inte var medlem i gemenskapen och att han således redan innan förordningen trädde i kraft i Danmark hade förvärvat en potentiell rätt till en pension med tillämpning av den tysk-danska konventionen om social trygghet. I det föreliggande fallet däremot började Jean-Louis Thévenon arbeta i Tyskland efter det att förordningen trätt i kraft. Således, eftersom arbetstagaren i fråga har utövat sin rätt till fri rörlighet vid en tidpunkt då förordningen redan var gällande, skulle den omtvistade fransk-tyska konventionen inte vara tillämplig i hans fall och han har följaktligen inte heller förvärvat någon rättighet i enlighet med denna konvention.

41. Detta argument är inte övertygande. Det finns ingenting i domen i målet Rönfeldt som talar för att domstolen har kopplat avgörandet till de särskilda omständigheterna i målet. Tvärtom framgår det klart av domskälen i fråga att denna bygger på den grundläggande gemenskapsprincipen om fri rörlighet för arbetstagare som artikel 48—51 syftar till att säkerställa.

42. Såsom framgår av ovannämnda rättspraxis är domstolens lösning i domen i målet Rönfeldt inte isolerad, utan ingår i ett större tolkningssammanhang. Denna lösning är endast tillämpningen av den princip som genomsyrar rättspraxis avseende tolkningen av förordningen, enligt vilken bestämmelserna i förordningen skall tolkas mot bakgrund av syftet med artikel 48—51 i fördraget, vilka utgör grunden, ramen och gränserna för nämnda förordning. Syftet med artikel 51 är införandet av en så fullständig fri rörlighet för arbetstagare som möjligt. Detta är det rättesnöre som gäller för de förordningar som är avsedda att genomföra bestämmelserna i denna artikel [35].

43. Som jag har redogjort för tidigare, har detta synsätt föranlett domstolen att uttrycka principen om tillämpning av det sociala trygghetssystem som är mest förmånligt för arbetstagaren. Migrerande arbetstagare tillerkänns således rätten att utnyttja det sociala

35 — Se även i detta avseende, förutom rättspraxis avseende förordning nr 1408/71, nämnd i tidigare punkter, domstolens rättspraxis avseende förordning nr 3, som dom av den 19 mars 1964, Unger (75/63, Rec. s. 347) och dom av den 9 december 1965, Maison Singer et Fils (44/65, Rec. s. 1191) samt de ovan nämnda domarna i målen van der Veen och Goffart.

trygghetssystem som är mest förmånligt för dessa [36]. Det är exakt denna princip som domstolen har följt vid tolkningen av artikel 6 i förordningen. Domstolen har för övrigt likaledes följt samma princip vid tolkningen av följande artikel, nämligen artikel 7 i förordningen. I domen i målet Callemeyn [37] uttalade domstolen att "inom ramen för såväl tillämpningsområdet avseende person som tillämpningsområdet i sak är förordning 1408/71 tillämplig, med företräde framför den europeiska interimsöverenskommelsen om social trygghet avseende ålderdom, invaliditet och efterlevande, undertecknad i Paris den 11 december 1953 som avses i artikel 7.1 b i förordningen, i den mån som denna förordning är mer förmånlig än nämnda överenskommelse för den som är berättigad till dessa rättigheter".

44. Det har även gjorts gällande under förfarandet vid domstolen att enligt den ovan nämnda domen i målet Grana-Novoa, som avgjordes efter domen i målet Rönfeldt, skulle bilaterala konventioner om social trygghet som slutits mellan stater inte anses som en del av en medlemsstats "lagstiftning" på sätt som avses i förordningen. I detta avseende skall det framhållas att denna dom, i vilken artiklarna 3.1 och 1 j i förordningen tolkades, gällde endast konventioner som slutits mellan en medlemsstat och en eller flera stater utanför gemenskapen. Domen i fråga bygger på den uppfattningen att de konventioner som slutits mellan en medlemsstat och en eller flera stater utanför gemenskapen är, i avsaknad av särskilda bestämmelser, uteslutna från förordningens tillämpningsområde, mot bakgrund av att denna endast är tillämplig på konventioner som reglerar förhållandet mellan medlemsstater, det vill säga konventioner som uteslutande gäller två eller flera medlemsstater samt konventioner som slutits mellan minst två medlemsstater och en eller flera stater utanför gemenskapen [38]. Det är således inte möjligt att utsträcka lösningen i denna dom till konventioner som slutits mellan medlemsstater. Å andra sidan kan det a contrario fastslås att, eftersom dessa konventioner omfattas av den ifrågavarande förordningens tillämpningsområde, innefattas bilaterala konventioner mellan medlemsstater i begreppet "lagstiftning" på sätt som avses i förordningen. Det skall vidare påpekas att domstolens vägran att anse konventioner som slutits mellan en medlemsstat och stater utanför gemenskapen som innefattade i begreppet "lagstiftning" följer av rättspraxis som är äldre än den ovan nämnda domen i målet Rönfeldt, vilket för övrigt generaladvokat Van Gerven har påpekat i målet i fråga [39].

45. Det har dessutom gjorts gällande att principen om gemenskapsrättens företräde medför att bestämmelser i konventioner som slutits mellan stater inte skall tillämpas, även när dessa är mer förmånliga än förordningen. Det framgår av domstolens fasta rättspraxis att fördraget har företräde — inom de

36 — Se ovannämnda dom i målet Sinatra, punkt 8.

37 — Dom av den 28 maj 1974 (187/73, Rec. s. 553). Se även dom av den 6 juni 1985, Frascogna (157/84, Rec. s. 1739).

38 — Det kan påpekas att enligt bestämmelsen i artikel 1 k i förordningen innebär begreppet "konvention om social trygghet: varje bilateralt eller multilateralt socialförsäkringsinstrument som är bindan-de eller som kommer att bli bindande för två eller flera medlemsstater inbördes samt varje annat sådant multi-lateralt instrument som är bindande eller som kommer att bli bindande för minst två medlemssta-ter och en eller flera andra stater vad gäller samtliga eller vissa av de grenar och system som anges i artikel 4.1 och 4.2, samt alla slags överenskommelser som har träffats i enlighet med sådana instrument".

39 — Se förslag till avgörande i det ovan nämnda målet Grana-Novoa (Rec. 1993, s. I-4521, I-4526). Se bland annat dom av den 10 mars 1977, Kaucic (75/76, Rec. s. 495) och dom av den 5 juli 1988, Borowitz (21/87, Rec. s. 3715).

områden som detta reglerar — före de konventioner som slutits mellan medlemsstaterna innan fördraget trädde i kraft [40]. Denna princip skall däremot inte användas när det enligt gemenskapsrätten i sig är tillåtet att tillämpa bestämmelser i konventioner om social trygghet som slutits mellan stater som är mer förmånliga för den försäkrade. Samma regel gäller även bestämmelser i rent nationell lagstiftning. I detta avseende kan erinras om att domstolen i de ovan nämnda domarna i målen Petroni, Gravina, Dammer, Rossi och Laterza inte tillämpade principen om företräde, utan godkände tillämpningen av nationella bestämmelser som gav den försäkrade förmåner som skulle varit uteslutna om gemenskapsbestämmelserna hade tillämpats.

46. Det har även hänvisats till traktaträtten och i synnerhet till artikel 30 i Wienkonventionen av den 23 maj 1969, enligt vilken principen om *lex posterior derogat legi anteriori* gäller. Denna har dock karaktär av en reservbestämmelse och kan inte tillämpas annat än i den mån som den senare traktaten inte innehåller särskilda bestämmelser avseende denna fråga.

V — Förslag till avgörande

47. Mot bakgrund av det föregående vill jag föreslå att domstolen besvarar den tolkningsfråga som Sozialgericht Speyer (sjätte avdelningen) har ställt enligt följande:

Artiklarna 48.2 och 51 i EG-fördraget skall tolkas på så sätt att de utgör hinder för att berörda arbetstagare mister sociala trygghetsförmåner till följd av att rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse i rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, har trätt i kraft och mer förmånliga bestämmelser i konventioner om social trygghet som slutits mellan två eller flera medlemsstater innan förordningen trädde i kraft därför inte kan tillämpas enligt artikel 6 i nämnda förordning.

40 — Se särskilt dom av den 27 februari 1962, kommissionen mot Italien (10/61, Rec. s. 1) och dom av den 27 september 1988, Matteucci (253/87, Rec. s. 5589).